

Biologiczne i zintegrowane metody ochrony lasu na VIII Międzynarodowym Kongresie Ochrony Roślin

Биологические и интегрированные методы защиты леса
на VIII Международном Конгрессе Защиты Растений

Biological and integrated methods of forest protection
on the VIII International Congress of Plant Protection

W dniach 21—27 sierpnia 1975 r. obradował w Moskwie VIII Międzynarodowy Kongres Ochrony Roślin przygotowany przez Komitet Organizacyjny składający się z 43 specjalistów pracujących pod przewodnictwem A. A. Golcowa (zast. I. A. Czurajew, F. B. Pietuchow, W. D. Pannikow). Sekretarzem generalnym Komitetu był W. A. Lebiediew.

Posiedzenia Kongresu odbywały się w salach nowoczesnego gmachu kinoteatru „Oktiabr” i „Domu Sojuza”. Kongres otworzył minister Rolnictwa ZSRR podkreślając ogromne znaczenie dla rozwoju ludzkości problemu ochrony i podwyższenia produkcji roślinnej, przekazując zebrany życzenia, owocnych obrad i pozdrowienia od najwyższych władz radzieckich.

W czasie trzech posiedzeń plenarnych wygłoszono 8 referatów o tematyce ogólnej, dotyczącej głównie stanu obecnego, perspektyw rozwojowych w dziedzinie ochrony roślin oraz ekonomicznych podstaw podejmowanych zabiegów. Oprócz posiedzeń plenarnych obrady toczyły się równocześnie w 7 sekcjach, a mianowicie:

- Sekcja I — Problemy ekonomiczne. W czasie jednego posiedzenia wygłoszono 14 referatów.
- Sekcja II — Osiągnięcia w badaniach nad biologią szkodliwych organizmów i opracowania metod prognozowania. Na pięciu posiedzeniach wygłoszono 63 referaty.
- Sekcja III — Chemiczne metody zwalczania. Uczestnicy obrad zgrupowani w trzech podsekcjach (insektycydów, herbicydów i fungicydów) odbyli łącznie 13 posiedzeń, na których wygłoszono 136 referatów.
- Sekcja IV — Ochrona roślin a ochrona człowieka i przyrody. Na trzech posiedzeniach wygłoszono 36 referatów.
- Sekcja V — Biologiczne i genetyczne metody zwalczania. Na pięciu posiedzeniach wygłoszono 50 referatów.
- Sekcja VI — Zintegrowana ochrona roślin. Na czterech posiedzeniach wygłoszono 51 referatów.

Sekcja VII — Ochrona i kwarantanna roślin — międzynarodowa współpraca. W czasie dwóch posiedzeń wygłoszono 21 referatów.

Na posiedzeniach plenarnych i w 7 sekcjach wygłoszono łącznie 379 referatów. W Kongresie uczestniczyło 2000 specjalistów z 41 krajów wszystkich kontynentów. Najliczniejsza była grupa delegatów z ZSRR (750 osób), a następnie z RFN — 104, Francji — 100, Jugosławii — 88, Węgier — 82, Polski — 78, Czechosłowacji — 62, NRD — 60, Bułgarii — 55. Niestety wśród dość licznej grupy Polaków reprezentujących głównie rolnictwo, sadownictwo i warzywnictwo, a także Instytuty PAN, było zaledwie kilku leśników, w tym tylko jeden przedstawiciel Instytutu Badawczego Leśnictwa i zarazem resortu leśnictwa. Z konieczności miał więc ograniczone możliwości uczestniczenia w obradach kilku sekcji o tematyce dotyczącej również leśnictwa.

Zarówno na podstawie referatów wygłaszanych na sesjach plenarnych jak i niektórych o bardziej ogólnym, syntetycznym ujęciu z sekcji V i VI można określić nowy, coraz mocniej akcentowany kierunek w ochronie roślin. Nie wystarczają już szczegółowe badania i doraźne efekty stosowania konkretnie określonej grupy metod, lecz należy uwzględnić złożone, wieloaspektowe działanie w celu zapewnienia trwałości i ciągłości produkcji roślinnej. Przejawia się to zarówno w założeniach jak i stosowanych zabiegach, ujętych w logiczny, wzajemnie uzupełniający się kompleks czynności zawartych w ramach tzw. zintegrowanej metody ochrony roślin. Rosjanie uważają za słuszniejsze nazywanie jej metodą kompleksową.

Zintegrowana ochrona roślin według Mathysa (Francja — Europejska i Śródziemnomorska Organizacja Ochrony Roślin) to sposoby zwalczania szkodliwych organizmów uwzględniające progi ich szkodliwości i wykorzystujące przede wszystkim naturalne, przyrodnicze czynniki ograniczające, oprócz stosowania wszystkich innych metod przy uwzględnianiu ekonomicznych, ekologicznych i toksykologicznych aspektów. Do zagadnień ochrony roślin należy obecnie podchodzić nie tylko z punktu widzenia niszczenia przyrody przez organizmy szkodliwe, ale przede wszystkim trzeba uwzględnić ekonomiczną celowość podejmowania zabiegów ratowniczych. FAO uwzględniając obowiązujący Kodeks Żywności zaleca dla rolnictwa stosowanie zintegrowanych systemów ochrony roślin, w ramach których przy minimalnym użyciu pestycydów dąży się do osiągnięcia maksymalnych efektów.

Straty w światowej produkcji roślinnej szacowane są w granicach 20—30% ogólnej jej wartości. Niezbędne jest zatem dla realizacji programu rozwoju ludzkości podjęcie radykalnych środków, aby te straty zmniejszyć do minimum. Specjaliści z tej dziedziny widzą taką możliwość na drodze realizacji szeroko pojętego programu badań i szybkiego wdrażania ich wyników właśnie przez stosowanie metod zintegrowanych, opartych na jednolitych zasadach i różnym kompleksie zabiegów, zależnym od rodzaju produkcji roślinnej i warunków klimatycznych oraz środowiskowych (Woroncowa — ZSRR). Zarówno w odniesieniu do leśnictwa jak i innych dziedzin produkcji roślinnej zintegrowane metody powinny obejmować wiele różnorodnych zabiegów, a dopiero sumaryczne ich oddziaływanie daje pozytywne rezultaty.

Fadeyew (ZSRR) spośród tych zabiegów wymienia trzy podsta-

wowe grupy, a mianowicie: a) wysoką kulturę upraw, b) wysoką odporność uprawianych roślin i c) bardzo dobry ich stan sanitarny.

Przedstawiciel FAO F u r t i c k, oceniając różne czynniki powodujące bardzo poważne straty gospodarcze, z dużym naciskiem podkreślał, że obecnie przywiązuje się ogromne znaczenie do zagadnień odporności roślin na atakowanie ich przez szkodniki i choroby. Wyselekcjonowanie szczepów, odmian czy gatunków odpornych w znacznej mierze zabezpieczy uprawy przed szkodami.

Prof. W o r o n c o w, omawiając ogólne problemy ochrony roślin, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony lasu wskazywał na potrzebę a) doskonalenia służby ochrony lasu, a specjalnie szybkiej i dokładnej sygnalizacji, b) prowadzenia intensywnych badań nad podwyższeniem odporności drzewostanów na niszczące je organizmy i wreszcie wykorzystywania bezpośrednich zabiegów zwalczania szkodników (stosowanie pestycydów lub innych środków lub metod zwalczania).

Prof. D o b r o w o l s k i (nazwany przez jednego z dyskutantów patriarchą radzieckich leśników entomologów), uwzględniając w szczególności sposób problematykę leśną, podsumowując obrady VI Sekcji podkreślił konieczność stosowania we współczesnej ochronie roślin szeroko pojętych metod zintegrowanych obejmujących wykorzystywanie i doskonalenie takich kierunków jak: a) prognozowanie i sygnalizacja, b) metody agrotechniczne (i późniejsze zabiegi techniczno-leśne), c) odporność roślin uprawnych (selekcja), d) profilaktyka i kwarantanna, a dopiero w dalszej kolejności przeprowadzanie zabiegów ratowniczych przy wykorzystywaniu: 1) metod chemicznych (selektywizacja pestycydów), 2) metod biologicznych (biopreparaty, patogeny), a także 3) metod fizycznych i mechanicznych.

W ramach V sekcji poszczególne posiedzenia, oprócz ogólnych zagadnień dotyczących metod biologicznych, obejmowały również następujące problemy: a) wykorzystywanie entomofagów, b) stosowanie biologicznych metod zwalczania stonki ziemniaczanej, c) biologiczne metody stosowane w pomieszczeniach zamkniętych (głównie w szklarniach), d) mikroorganizmy (biopreparaty), e) metody genetyczne, f) preparaty hormonalne i feromony. Obok licznych doniesień o skutecznym stosowaniu metod biologicznych (w ZSRR wykorzystuje się je na powierzchni około 9 mln ha upraw) duże znaczenie i przyszłość przypisywano preparatom hormonalnym, szczególnie analogom hormonu juvenilnego i feromonom. Pierwsza grupa preparatów, wywołując zakłócenia metabolizmu (procesy przemiany materii), powoduje nienormalny rozwój, zmiany anatomiczne i morfologiczne oraz przedwczesną śmierć szkodliwych owadów, natomiast feromony, szczególnie feromony płciowe, są straktantami zanácającymi samce określonego gatunku. Ten ostatni sposób wykorzystywany jest do prognozowania pojawów danego szkodnika lub jego zanácania, a następnie zwalczania jedną z licznych metod chemicznych lub mechanicznych. Z referatami na ten temat wystąpili specjaliści z ZSRR, Anglii, Jugosławii, Włoch, Australii i Czechosłowacji.

Materiały z Kongresu zawarte w kilku tomach druku są bardzo wartościowe, ale i zróżnicowane, bowiem obok obszernych referatów problemowych, dających przegląd nowoczesnej informacji z określonej dziedziny wiedzy, zawierają sporo doniesień dotyczących wąskich specjalności

lub wyników przeprowadzonych niejednokrotnie krótkotrwałych badań i obserwacji.

Na podkreślenie zasługuje dobra organizacja Kongresu. Już w pierwszym dniu jego trwania uczestnicy otrzymali pełną dokumentację techniczną, składającą się z powielonych referatów, programu, informatorów i niezbędnego wyposażenia, a nadto codziennie wydawano biuletyn prasowy. Bardzo dobre, równoczesne tłumaczenie obrad Kongresu (i referatów) na język rosyjski, angielski i francuski znakomicie ułatwiało możliwość bieżącego uczestnictwa.

Na specjalną uwagę zasługuje również serdeczna i bezpośrednia atmosfera obrad, która znalazła odbicie w wystąpieniach ostatniego plenarnego posiedzenia przedstawicieli ZSRR, USA, Francji i Węgier, którzy podkreślali, że „Echa Helsinek” wywarły i wywierają coraz większy wpływ na bezpośrednie kontakty, pełne zrozumienie specjalistów całego świata również w dziedzinie ochrony roślin. W serdecznych i gorących słowach o potrzebie przyjaźni i współpracy między przedstawicielami nauki i praktyki krajów o różnych systemach gospodarczych i politycznych przemawiał prof. Czurajew (ZSRR) i prof. Horsfall (USA).

W wyniku podjętych ustaleń kolejny IX Międzynarodowy Kongres Ochrony Roślin odbędzie się w Waszyngtonie.

Jerzy Burzyński